

ПСИХОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ДЕСТРУКТИВНИХ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНО КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧА СЛУЖБА УКРАЇНИ

УДК: 159.98

Фурман Наталя Вячеславівна,
*студентка спеціальності 053 «Психологія»
КВНЗ «Вінницька академія непевної освіти»*

Актуальність дослідження полягає в тому, що останнім часом зросли загрози життю та здоров'ю населення України через пандемію COVID-19, через нестабільну соціально-економічну ситуацію в країні, зростання кількості правопорушень. Особливо гостро постає потреба у кваліфікованій діяльності працівників органів правопорядку. Ефективна психодіагностика та психологічна корекція психоемоційних станів осіб, що здійснюють свою професійну діяльність у складних, екстремальних умовах, а саме працівників Державної кримінально-виконавчої служби в Україні (далі ДКВС України), особливо на часі.

Службова діяльність працівників державних установ виконання покарань пов'язана з рядом чинників та факторів, що несуть в собі негативний, а часто деструктивний вплив на їх життя, фізичне та психічне здоров'я. Складність та психофізіологічна завантаженість під час виконання службових обов'язків негативно позначається на особистості працівників та впливає на негативні зміни особистісних характеристик і професійну деформацію, що проявляється у порушеннях дисципліни, проявах негативізму у світосприйнятті та змінах життєвих цінностей (у тому числі проявах суїцидальності).

Ефективність виконання важливих для суспільства службових обов'язків працівниками державних установ залежить від особистісних, морально-ділових, професійних якостей та професійних умінь працівників установи виконання покарань. Вагоме значення для ефективності службової діяльності є діагностика та корекція динаміки психоемоційних станів працівників під час виконання службових обов'язків, оскільки емоційне навантаження є ключовим фактором в структурі особистісних та професійних якостей в системі службової діяльності.

Так як службова діяльність працівників ДКВС України прирівнюється до екстремального виду діяльності, то психоемоційна стійкість, врівноваженість є вагомими чинниками, що впливають на відповідальне та зважене прийняття рішення в екстрених ситуаціях. У

зв'язку з цим вбачається доцільним вивчення психоемоційних особливостей професійної діяльності працівників ДКВС України з подальшим формуванням у них психологічної компетентності.

Окремі аспекти психології особистості та професійної діяльності працівників органів та установ виконання покарань безпосередньо чи опосередковано досліджували С. Ю. Замула, О. В. Іванова, В. А. Костенко, Т. В. Кушнірова, В. С. Медведєв, І. В. Пахомов, Н. А. Перкова, І. М. Рудніцька, О. В. Сахнік, В. М. Синьов, В. В. Скороход, В. В. Суліцький, С. П. Шелест, С. І. Яковенко та інші. Проте питання психологічних аспектів професійної діяльності молодших інспекторів відділу нагляду і безпеки установ виконання покарань розроблені недостатньо, що й зумовило вибір теми дослідження.

Всебічне вивчення науково-психологічної літератури дозволило з'ясувати, що окремі аспекти роботи з діагностики та корегування психоемоційних станів осіб розглядали такі наковці, як: Л. Китаєв-Смик (психологія стресу), О. Тімченко (синдром пост-травматичних стресових порушень), С. Миронець (негативні психічні стани та реакції працівників екстремальних видів діяльності) Т. Гречко (сутність і психологічні особливості вияву негативних психічних станів), Є. Потапчук (теорія і практика збереження психічного здоров'я військовослужбовців). Проте питання психології перебігу психоемоційних станів в професійній діяльності працівників державних установ виконання покарань та їх вагомий вплив на ефективність виконання службових обов'язків дослідженні недостатньо, що й зумовило вибір теми дослідження

Мета статті: розкрити особливості психопрофілактики деструктивних психоемоційних станів працівників ДКВС України, зокрема стресових станів, втоми, роздратування, фрустрації, задля пошуку ефективних шляхів збереження психічного здоров'я.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення та аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що психічний стан є компонентом функціонального стану особистості, що може зазнавати суттєвих змін у зв'язку із впливом на організм різноманітних стрес-факторів. Серед дослідників прийнято використовувати поняття «негативні емоційні стани особистості». Такі стани характеризуються надзвичайним напруженням фізичних механізмів спричиняють первинні зміни в організмі та порушення його гармонійності та можуть нести деструктивні зміни в структурі особистості. Ми розділяємо думку В.Й. Караванова, який зазначає, що психологічний супровід в установах виконання покарань

повинен здійснюватися не лише стосовно засуджених, а й працівників (Гречко Т., 2009).

Професійна діяльність працівників державних установ виконання покарань пов'язана з виконанням кримінальних покарань й передбачає виправлення та ресоціалізацію засуджених. Виконання працівником ДКВС України посадових обов'язків забезпечується професійною компетентністю, важливою складовою якої є психологічна компетентність. Вивчення специфіки професійної діяльності працівників різних структурних підрозділів дає можливість виділити особливості діяльності, що являється прямим впливом на формування психоемоційного стану під час виконання професійної діяльності, а саме:

- погрози та вороже, агресивне ставлення з боку засуджених;
- фізичне і психічне перевантаження; високий рівень конфліктності (конфлікти із колегами, засудженими тощо);
- екстремальні умови праці; дефіцит часу;
- постійне прогнозування власної поведінки та поведінки засуджених;
- самоконтроль тощо.

Засуджені часто агресивно налаштовані проти працівників ДКВС України, яких зневажають та ображають нерідко використовують нецензурну мову, й намагаються протидіяти їх законним вимогам, погрожують тощо. Усе це негативно позначається на психоемоційному стані працівників й призводить до внутрішньоособистісних конфліктів, професійної деформації і нерідко прагнення звільнитись зі служби. Умови служби часто призводять до негативних змін у психоемоційній сфері особистості працівника. Тож працівники Державної кримінально-виконавчої служби України нерідко мають прояв «негативних психоемоційних станів», перебувають у стані апатії, депресії, вчиняють суїцид, характеризуються агресивною поведінкою, конфліктністю, низьким рівнем толерантності, бажають звільнитись зі служби тощо. Таким чином, рання психодіагностична оцінка та аналіз проявів та перебігу психоемоційних станів працівників дає можливість здійснювати ефективне вивчення динаміки та своєчасне психопрофілактичне втручання для забезпечення і підтримки психічного здоров'я фахівців ДКВС України.

У такому випадку психологічна робота з працівником повинна бути спрямована на виявлення та оцінку інтенсивності проявів негативних станів, для подальшої нейтралізації відповідних деструктивних психічних станів особистості. Крім того, на основі психодіагностичних даних з метою

профілактики негативних психічних станів потрібно розвивати вольові якості, саморегуляцію у працівників державних установи виконання покарань. Розвиток уміння саморегуляції психічних станів забезпечить контрольовану поведінку, позитивний психоемоційний стан, профілактику конфліктів та ін. Психодіагностичні методи визначення психоемоційних станів є важливим первинним базисом психологічного супроводу працівників ДКВС України. Враховуючи особливість психологічної та фізіологічної навантаженості в службовій діяльності методи і техніки дослідження мають бути прості за структурою та змістом, короткотривалі за часом експериментального вивчення.

Отримані дані в ході експериментального психодіагностичного вивчення повинні бути спрямовані на формування важливої складової – психологічної компетентності, що дає можливість працівнику ДКВС України неухильно дотримуватись принципів гуманізму, людяності, гармонійно поєднувати кару і гуманізм у своїй діяльності, а також мати сформовані такі психічні стани як: стан зібраності, пильності, рішучості, збудження, піднесення, ентузіазму, згуртованості військового підрозділу.

Висновки. Основні проблеми прояву негативних психоемоційних станів працівників ДКВС України пов'язані з професійною діяльністю і обумовлені негативним ставленням засуджених, погрозами з боку засуджених, конфліктними ситуаціями із засудженими, тривалим фізичним навантаженням, використанням спецзасобів та фізичної сили. Важливість ранньої психодіагностики та подальшого формування психологічної компетентності потрібно проводити за такими напрямками: розвиток спостережливості, професійного мислення, умінь візуальної психодіагностики, комунікативних умінь, саморегуляції, умінь діяти в екстремальних умовах діяльності, високої мотивації до досягнення мети, вольових якостей, адекватної самооцінки, що дасть можливість працівникам проявляти в більшій мірі психологічну стійкість та врівноваженість

Перспективи подальших досліджень: теоретико-експериментальне обґрунтування програми психологічної профілактики психоемоційних станів з врахуванням особливостей службової діяльності працівників ДКВС України та її вимог до особистості, підготовки адаптивної форми практичних вправ з психоемоційного розвантаження.

Список використаної літератури:

1. Галінський В. Е. (2011), Виховна та соціально-психологічна робота з персоналом Державної кримінально-виконавчої служби України Формування позитивного соціально-психологічного мікроклімату в

середовищі засуджених і персоналу установ виконання покарань : матеріали круглого столу.– С. 8-10.

2. Гречко Т. ((2009), Сутність і психологічні особливості впливу негативних психічних станів / Збірник наукових праць. Серія «Педагогічні та психологічні науки» / гол.ред. Л. Романишина . – Вип. 51 Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, – С. 130-134.

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

УДК 159.953.2

Хібовська Лілія Віталіївна,
*студентка спеціальності 053 «Психологія»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Розлад аутистичного спектру (РАС) є одним з найскладніших порушень психічного розвитку дитини, за якого передусім спостерігаються розлади пізнавальних процесів, що призводять до виникнення труднощів у навчанні та комунікації.

Актуальність цієї проблеми в тому, що з кожним роком дітей із РАС стає дедалі більше. І ця статистика є невтішною не лише на теренах України, але й у всьому світі. Сенсорно-пізнавальний розвиток – це складний комплексний феномен, що охоплює розвиток чуттєвого досвіду й пізнавальних процесів (різних форм орієнтації дитини в навколишньому світі, в самій собі) і регулюють її діяльність, важливим проявом цього напряму розвитку є адаптація дитини в довкіллі, становлення її соціально-побутових навичок.

Педагоги та психологи стикаються з великою кількістю проблем під час роботи з дітьми з РАС. Щоб подолати ці труднощі, необхідно розуміти особливості пізнавального розвитку у такої категорії дітей та, виходячи з цих особливостей, формувати нові знання та навички.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Проблеми розвитку дітей з РАС досліджувалися раніше багатьма педагогами та психологами та й зараз вони продовжують привертати увагу зарубіжних і вітчизняних науковців, серед яких: Р. Шрам, Дж. Хіл, Б. Мауген, Т. Делані, М. Лінч О. Мелешкевіч, Ю. Ерц, О. Стребелева, Л. Нурієва, Д. Шульженко, Н. Базима та багато інших. Для дітей з РАС важливе значення має психологічна корекція, основи якої розробили К. Лебединська, О. Нікольська, В. Лебединський, Р. Ульянова та інші